

POSTANOWIENIE

Dnia 24 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ewa Stryczyńska

w sprawie z odwołania D. B. reprezentowanego przez przedstawicielkę ustawową
M. B.
przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
w Warszawie
o ustalenie niepełnosprawności,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 24 stycznia 2025 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku VI
Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Płocku z dnia 18 października 2023 r.,
sygn. akt VI Ua 26/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. przyznaje adwokatowi K. P., prowadzącemu Kancelarię
Adwokacką P. w P. przy
ul. [...], kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści) złotych powiększoną
o kwotę podatku od towarów i usług, wyliczoną według stawki
podatku obowiązującej dla tego rodzaju czynności, tytułem
wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną odwołującemu się z
urzędu w postępowaniu kasacyjnym, którą wypłaci ze środków
Skarbu Państwa - Sąd Okręgowy w Płocku.**

[SOP]

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Płocku, wyrokiem z 27 marca 2023 r. oddalił odwołanie małoletniego D. B. – reprezentowanego przez matkę M. B. od orzeczenia Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności z 19 września 2019 r., który utrzymał w mocy orzeczenie Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w P. z 2 lipca 2019 r. w którym małoletni D. B. nie został zaliczony do osób niepełnoprawnych.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że D. B. urodził się [...] 2011 r. Od urodzenia pozostawał pod opieką Poradni Neurologicznej i Rehabilitacyjnej z powodu obniżonego napięcia mięśniowego. U odwołującego się nie występują nieprawidłowości w strukturach mózgowych. W trakcie konsultacji neurologicznej w 2020 r. rozpoznano u wnioskodawcy tiki wokalne i ruchowe. W badaniu mikromacierzy i EEG, wykonanych w tym samym roku, uzyskano prawidłowe wyniki, poza dyskretnym oczopląsem bez odchyień. U odwołującego się występują specyficzne zaburzenia umiejętności szkolnych pod postacią dysleksji, dysortografii i dysgrafii oraz zaburzenia emocjonalne. Ze schorzeń narządu wzroku u odwołującego się występuje wada refrakcji, krótkowzroczność mała obu oczu, astygmatyzm oka lewego, jednak w korekcji wady występuje pełna ostrość wzroku obu oczu. Od wielu lat, mimo przeprowadzonej w 2019 r., operacji, u D. B. występuje zez rozbieżny, okresowo występuje zez skośny oka lewego. Odwołujący się przebył leczenie operacyjne cofnięcia mięśnia prostego bocznego oka lewego i zalecono mu ćwiczenia ortoptyczne, konwergencji, fuzji, rozważano korekcje pryzmatami. Nadto stwierdzono zaburzenia neurorozwojowe, korowe zaburzenia widzenia, zaburzenia zachowania i emocji, rozwoju umiejętności szkolnych, a także zaburzenia widzenia przy składaniu obrazów, a słabe widzenie w odniesieniu do widzenia obuocznego obniżają koncentrację i tempo pracy.

Orzeczeniem z 6 czerwca 2017 r. odwołujący się został zaliczony do osób niepełnosprawnych z symbolem przyczyny niepełnosprawności 10-N od urodzenia, okresowo do 6 czerwca 2019 r. wraz ze wskazaniem konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Przedstawicielka ustawowa odwołującego się - matka M. B., 18 marca 2019 r. złożyła wniosek o wydanie kolejnego orzeczenia o stopniu jego niepełnosprawności.

Sąd Rejonowy na podstawie art. 4a ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia oraz opinii powołanych w sprawie biegłych sądowych, przyjął, że nie ma podstaw do uznania odwołującego się za osobę niepełnosprawną.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że wszystkie opinie biegłych tj. neurolog dziecięcej, psychiatrii dziecięcej oraz okulistyki zostały sporządzone przez doświadczonych specjalistów z dziedzin zajmujących się leczeniem schorzeń, na jakie cierpi odwołujący się, przez osoby kompetentne, niezależne od stron. Opinie zostały uzasadnione i prawidłowo wyjaśnione, a wnioski biegłych są stanowcze i zgodne. Sąd Rejonowy uznał, że opinie są przekonujące, zrozumiałe, nie zawierają sprzeczności, przez co są prawidłowe. Sąd Rejonowy nie dopatrywał się przesłanek podważających prawidłowość wydanych opinii i stwierdził, że bez wpływu na to pozostawała kolejna złożona do akt dokumentacja medyczna i opinia o potrzebie kształcenia specjalnego. Zdaniem Sądu pierwszej instancji, nie ulega wątpliwości, że istnieje konieczność udzielania odwołującemu się pomocy przez matkę w sytuacjach opisanych w odwołaniu i zarzutach do opinii, jednak wynika ona przede wszystkim z wieku dziecka. Oczywistym jest, że żadne dziecko w wieku odwołującego się nie jest w stanie samodzielnie udać się do lekarza czy pilnować przyjmowania leków, brak jednak podstaw do stwierdzenia, że w przypadku odwołującego się wsparcie ze strony matki przewyższa wsparcie udzielane dzieciom w jego wieku.

Na skutek apelacji odwołującego się Sąd Okręgowy w Płocku, wyrokiem z 18 października 2023 r. oddalił apelację i orzekł o kosztach postępowania przez przyznanie wynagrodzenia za pomoc prawną pełnomocnikowi z urzędu.

Sąd drugiej instancji podniósł, że z art. 4a ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej wynika, że ocena stanu zdrowia osoby w wieku do 16-tego roku życia dokonywana w celu ustalenia, czy jest ona

osobą niepełnosprawną musi uwzględniać w pierwszej kolejności ustalenie, czy u takiej osoby występują stany chorobowe wymienione w § 2 ust. 1 pkt 1-9 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia. Po ustaleniu, że jeden lub kilka takich stanów chorobowych występuje, ustala się z kolei, czy powodują one upośledzenie stanu zdrowia w okresie przekraczającym 12 miesięcy oraz określa się przewidywany okres ich trwania. W sytuacji, w której występujące u osoby w wieku do 16-tego roku życia stany chorobowe, wymienione w § 2 ust. 1 pkt 1-9 ww. rozporządzenia, upośledzają stan zdrowia tej osoby w okresie przekraczającym 12 miesięcy, dokonuje się następnie oceny, czy powodują one niezdolność do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, takich jak: samoobsługa, samodzielne poruszanie się, komunikowanie się z otoczeniem w sposób uzasadniający konieczność zapewnienia całkowitej i stałej opieki lub pomocy w stopniu przewyższającym zakres opieki nad zdrowym dzieckiem w danym wieku. Równocześnie w ramach opisanej oceny sprawdza się, czy ustalone stany chorobowe pociągają za sobą zaburzenia funkcjonowania organizmu w stopniu na tyle znacznym, że wymaga on systematycznych i częstych zabiegów leczniczych i rehabilitacyjnych w domu i poza domem. Ostatecznie w ramach tej oceny bierze się także pod uwagę okoliczności wymienione w § 2 ust. 2 ww. rozporządzenia.

Sąd Okręgowy podkreślił, że podstawowym dowodem w sprawach o ustalenie niepełnosprawności jest dowód z opinii biegłego z danej dziedziny medycyny. W przedmiotowych sprawach Sąd nie może czynić ustaleń sprzecznych z opinią biegłego, jeśli jest ona prawidłowa. Z przyjmowanej powszechnie zasady, że Sąd jest najwyższym biegłym, nie można wyprowadzać wniosku, że może on zastępować biegłego. Oznacza to, że jeżeli do poczynienia ustaleń istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy potrzebne są wiadomości specjalne, Sąd nie może dokonywać ich sam, nawet gdyby miał w tej dziedzinie odpowiednie kwalifikacje merytoryczne. Zasadnie zatem w ocenie Sądu drugiej instancji Sąd Rejonowy zlecił wypowiedzenie się w kwestiach istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy biegłym z zakresu: neurologii dziecięcej, psychiatrii dziecięcej oraz z zakresu okulistyki, a

więc biegłym o specjalizacjach adekwatnych do rodzaju schorzeń odwołującego się.

Sąd Okręgowy dokonując analizy opinii biegłych sądowych uznał, że odwołujący się nie jest osobą niepełnosprawną w rozumieniu wskazanych wyżej przepisów prawa. Zgodził się z Sądem pierwszej instancji, który nie dostrzegł potrzeby dopuszczania dowodu z opinii kolejnych biegłych, w tym z zakresu okulistyki i stwierdził, że Sąd Rejonowy zasadnie pominął wniosek o dopuszczenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego i stanowisko swoje należycie uzasadnił.

Sąd Okręgowy podniósł, że dla rozstrzygnięcia o odwołaniu małoletniego od zaskarżonego orzeczenia nie miały znaczenia powoływane przez przedstawicielkę ustawową odwołującego się nowe okoliczności dotyczące niepełnosprawności, które powstały po 6 listopada 2019 r., w tym schorzenia zdiagnozowane, rozpoznane w późniejszym okresie i związane z nimi ewentualne pogorszenie stanu funkcjonowania. Z tego też względu nie miała znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy okoliczność „aktualnego stanu zdrowia apelującego, który pozwala zaliczyć go do osób niepełnosprawnych”, na którą to okoliczność zostały zawnioskowane w apelacji: dowód z innego zespołu biegłych specjalistów z zakresu: neurologii, psychiatrii dziecięcej oraz okulistyki na fakt aktualnego stanu zdrowia apelującego, który pozwala zaliczyć go do osób niepełnosprawnych oraz dowód z zeznań świadka matki D. – M. B.. Dowody te podlegały, wraz z pozostałymi dowodami zawnioskowanymi przez przedstawicielkę ustawową po wniesieniu apelacji w pismach: z 19 lipca 2023 r., 20 lipca 2023 r., 11 sierpnia 2023 r. pominięciu na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. jako mające wykazać fakt nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy. Nowe okoliczności związane z pogorszeniem się stanu zdrowia mogą być bowiem przedmiotem nowego wniosku o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności.

Nadto Sąd Okręgowy podniósł, że dokonywanie oceny stanu zdrowia na podstawie zeznań świadków lub przesłuchania stron nie może być uznane za miarodajne. Zeznania takie nie posiadają waloru fachowości i nie mogą zastąpić opinii biegłych. Dlatego dowody te nie mogą zastąpić opinii biegłych także w odniesieniu do określenia przebiegu schorzenia i innych kryteriów orzekania o niepełnosprawności.

Od wyroku Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wniósł małoletni D. B. reprezentowany przez przedstawiciela ustawowego matkę M. B.. Skarżący zaskarżył wyrok w części tj. w zakresie punktu 1. i wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania kasacyjnego. Nadto skarżący wniósł o przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej mu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

W podstawach skargi kasacyjnej skarżący zarzucił naruszenie przepisów postępowania tj. art. 235² § 2 k.p.c. w zw. art. 382 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 385 k.p.c. w zw. z art. 387 § 2¹ k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., oraz art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej powołano się na jej oczywistą zasadność. Skarżący podniósł, że zgłosił w apelacji wniosek o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z innego zespołu biegłych oraz wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka, których zasadność nie została oceniona przez Sąd drugiej instancji w formie orzeczenia. Skarżący podniósł, że został tym samym pozbawiony możliwości zwrócenia uwagi sądu na uchybienie przepisom postępowania, przez zgłoszenie zastrzeżenia do protokołu. Zgodnie art. 235² § 2 k.p.c. w postanowieniu o pominięciu dowodu sąd obligatoryjnie musi wskazać podstawę rozstrzygnięcia i krótkie wyjaśnienie powodu odmowy dopuszczenia dowodu. Zdaniem skarżącego Sąd drugiej instancji naruszył również art. 278 k.p.c., gdyż nie poszerzył postępowania dowodowego o zarzuty podnoszone przez niego w pismach procesowych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikowała się do jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność

postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący stanął na stanowisku, że jego skarga powinna zostać rozpoznana z uwagi na przyjęcie przez Sąd drugiej instancji za własne ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji bez odpowiednich merytorycznych rozważań w tej kwestii, w sytuacji gdy zarzuty apelacji obejmowały przede wszystkim sprzeczność ustaleń Sądu pierwszej instancji ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym.

W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego konsekwentnie przyjmuje się, że powoływanie się na „oczywistą zasadność” skargi kasacyjnej wymaga od skarżącego wykazania kwalifikowanego naruszenia prawa, a więc zastosowania przepisu błędnie interpretowanego, co spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, dotkniętego brakami widocznymi „gołym okiem”, bez potrzeby dokonywania głębszej analizy prawnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49, z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z 19 grudnia 2020 r., IV CSK 451/20, LEX nr 3148198 oraz z 5 lipca 2021 r., III CSK 209/20, LEX nr 3230216).

Analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz podstaw wniesionej skargi kasacyjnej nie pozwala na stwierdzenie, że w niniejszej sprawie zachodzi ustawowa przesłanka warunkująca przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w postaci jej oczywistej zasadności. Zasadniczym mankamentem skargi kasacyjnej, która już z tej samej przyczyny nie może zostać przyjęta do rozpoznania, jest jej konstrukcyjna wada. Mianowicie w podstawach kasacyjnych skargi profesjonalny pełnomocnik nie zawarł żadnych zarzutów dotyczących obrazy prawa materialnego, skupił się jedynie na naruszeniu przepisów postępowania, nie próbując powiązać zarzucanych uchybień z naruszeniem prawa materialnego, a tym samym wykazać wpływu zaistniałych w jego ocenie wadliwości postępowania na wynik sprawy. Tymczasem stawiane w podstawach skargi zarzuty naruszenia prawa procesowego dla ich zasadności powinny wskazywać, jakie znaczenie miałyby te uchybienia dla wyniku sprawy, który jest rezultatem subsumcji ustalonego stanu faktycznego, pod normą prawa materialnego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego za utrwalony należy uznać jasno wyrażony pogląd, że w sytuacji, gdy skarga kasacyjna nie zawiera zarzutów obrazy

jakiegokolwiek przepisu prawa materialnego stanowiącego podstawę wyrokowania sądu odwoławczego, to w konsekwencji nie jest możliwa ocena, czy naruszenie przepisów prawa procesowego wskazanych przez nią w podstawie kasacyjnej mogło mieć - rzeczywiście - istotny wpływ na wynik sprawy (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 4 czerwca 2019 r., III PK 73/18, LEX nr 2686083; z 10 kwietnia 2018 r., I UK 67/17, LEX nr 2490071). Stosownie do art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. skargę można oprzeć na naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Skarżący, powołując się zatem na naruszenie przepisów postępowania, musi wykazać, że następstwa wytkniętej w skardze wadliwości postępowania i orzekania były tego rodzaju (bądź skali), że kształtowały one lub współkształtowały treść kwestionowanego w sprawie orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 lutego 1997 r., I CKN 57/96, OSNC 1997 nr 6-7, poz. 82; z 24 października 2006 r., II PK 38/06, LEX nr 950620 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z 17 marca 2006 r., I CSK 63/05, LEX nr 179971; z 5 grudnia 2007 r., II PK 103/07, LEX nr 863973; z 16 czerwca 2011 r., III UK 213/10, LEX nr 950436). Nie chodzi przy tym o czysto teoretyczną możliwość takiego wpływu, lecz o wykazanie, że w okolicznościach danej sprawy wpływ ten był (mógł być) realny, a można to stwierdzić dopiero wówczas, gdy w skardze zostanie podniesiony adekwatny w konkretnych okolicznościach faktycznych zarzut obrazy prawa materialnego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 stycznia 2014 r., I PK 208/13; LEX nr 16460590; z 19 maja 2015 r., II PK 273/14, LEX nr 2008656 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z 9 lipca 2014 r., I PK 316/13, LEX nr 1511811; z 2 lipca 2009 r., I UK 37/09, LEX nr 529678).

Zdaniem Sądu Najwyższego niedopełnienie obowiązku procesowego przez brak wydania postanowienia o pominięciu dowodów jest niewątpliwie uchybieniem procesowym, które narusza art. 235² § 2 k.p.c., jednakże nie stanowi to naruszenia przepisów postępowania w takim stopniu, aby uznać to za rażące i mogące wpłynąć na odmienne rozstrzygnięcie w sprawie. Tym bardziej, że brak jest, jak już wspomniano, zarzutu naruszenia jakiegokolwiek przepisu prawa materialnego.

Jedynie ubocznie należy podnieść, że dowód z opinii biegłego ma szczególny charakter, gdyż korzysta się z niego w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych (art. 278 § 1 k.p.c.). W rozpoznawanej sprawie opinie

wydały trzy biegłe sądowe z zakresu neurologii, okulistyki i psychiatrii, a więc o specjalizacjach adekwatnych do schorzeń odwołującego się. W świetle art. 286 k.p.c., sąd ma obowiązek dopuszczenia dowodu z dodatkowej opinii tych samych lub innych biegłych, gdy zachodzi tego uzasadniona potrzeba, a więc wówczas, gdy opinia złożona do sprawy zawiera istotne braki, sprzeczności, względnie nie wyjaśnia istotnych okoliczności (wyrok Sądu Najwyższego z 24 czerwca 2015 r., I UK 345/14, LEX nr 1771399). Taka sytuacja nie miała miejsca w przedmiotowej sprawie. Opinie zostały uznane przez Sądy *meritii* za przekonujące, zrozumiałe, niesprzeczne i jednoznaczne. Sąd Apelacyjny ocenił, że nie zachodziła potrzeba powołania kolejnych biegłych sądowych, gdyż opinie sporządzone w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji nie budzą wątpliwości co do niezbędnych dla dokonania ustaleń faktycznych z zakresu wiadomości specjalnych, nadto pozostają w zgodzie z zebraną w sprawie dokumentacją medyczną. Należy mieć przy tym na uwadze, że tej oceny biegłe dokonywały przy uwzględnieniu stanu zdrowia odwołującego się w dacie wydania spornej decyzji.

Z naświetlonych względów Sąd Najwyższy - na podstawie 398⁹ § 2 k.p.c. - odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, uznając, że nie spełnia ona ustawowych wymagań warunkujących przyjęcie jej do rozpoznania.

Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego obejmujących wynagrodzenie adwokata reprezentującego odwołującego się z urzędu, uzasadnia § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2024 r., poz. 763).

[a.ł]